

Benjámín László: Két évtized

Megtömött szatyraiddal szálltál vonatra tegnap.
 Szaladgálsz dolgainkban, távol egy éjjel, egy nap.
 Rendet csinálsz a házban, vesződöl pénzügyekkel;
 ébren talál az éjjél, talpon a kora reggel.
 Várnak, mint máskor is, kicsinyes napi harcok,
 leszid goromba árus, morózus hivatalnok.
 Vár a teknő, a tűzhely, varrógép — s még mi minden!

Ügyetlen választottál, látod, amikor engem;
 lélek kalandosát, örökkön tépelődőt,
 kapkodót, megviselt idegzetű elődök
 nyugtalan ivadékát; költőt, kinek nem ízlett
 a testi munka malma, se hivatal, sem üzlet;
 ki volna bárhol is, sosincs egészen ottan;
 búsong csak a világ bajával megrakottan.

Láttam én, megjegyeztem, még könnyebb léptű, táncos
 idődben mennyi szívet, szemet vonzott magához
 szép lábad, kedves arcod, hegyes, rugalmas emlőd.
 Kérleltek derekabbak, hogy választ adj, igenlőt
 — mégis hozzám szegődtél. Így lett minden napod
 tizennyolc óra munka, huszonnégy óra gond.
 Talpon csak, egyre résen: bajban voltál a higgadt,
 tudtál bármely keservben álarcot venni, vigat —
 voltál hozzám igaz, ha kellett: színleléssel,
 nyugtató szép szavakkal, szerelmes öleléssel.

O, asszonyi karok, lábak, ti kulcsolódók,
 összefogók a férfit, mint a bronzcsok a hordót!
 Lágy voltál és megedzett, fonódtál rám tűzessen,
 magad hajlítva hozzám, tartottál: szét ne essem!
 S mivel tölt meg a kor? szerelmed mire őriz?
 Nemes bor lesz-e éltem, vagy poshadó esővíz?
 — mit gondoltál te azzal! lelkedben élt olyan hit —
 De jó is volna hinni magamban tizedannyit...

Becsapódott mögöttünk immár két évtized
 két nehéz kapuszárnya — mit bír el még szíved,
 mit látsz kecsegtetőt, háttal az ifjúságnak?
 Csuklóid fájlalod, eres, dagadt a lábad;
 be vagy kerítve végképp: egy férfi, négy gyerek,
 ragadozó fogakkal faljuk fel életed.

Lázadtál volna fel! — ne mondd, hogy nincs okod rá:
 hisz éppen gyöngeségem, csöndem tett zsarnokoddá.
 Te mégse lázadtál — voltál, hogy én lehessenek;
 adtál oly egyszerűen, mint fényt az égitestek.
 S én mindent elfogadtam, magától értetődőn,
 szelídségnek hazudván alantas férfigöggöm,
 s adtam nevet neki: Sors, Hivatás, Költészet!

Futnék el már előle, dobnám el az egészet,
 zajostul, sikerestül, kínostul odahagynám,
 bújnék egy zugba véled, kenyéren élni, hagymán,

*ha másképp nem találhatsz pihenőt már, nyugalmat,
 hőség és fagy között még nyárvégi jó fuvalmat.
 Futnék, vinnélek el... s aztán, ha mégsem így lesz —
 segíts meg egyszer azzal, hogy magadon segítesz!
 Nem ittam életemnek fenéig még a rosszát,
 sebek várnak, kudarcok, csont-hajlító Canossák,
 s az ördög tudja, még mik — s nem bírok szökni mégsem.
 Valamit kezdtem ifjan: hát lássuk, mire végzem!
 Sorsom előre lódit? korán a föld alá tesz?
 Nekem e sors fonákja, a rossz is — mint a mágnes.
 Töprengve, büntudattal mindez eszembe ötlött,
 miközben hánykolódó szívem jelenti jöttöd.
 Késő a délután már, most szállsz fel a vonatra,
 ideges vagy, rohantál, sóhajtvá ülsz a padra;
 hajad rendezgeted, lesimítod a szoknyát,
 élénkebb ívre húzod ajkad halvány pirossát.
 Most, hogy leülhetsz végre, gyereksírás se hajszol,
 foglalkoznál magaddal — de ültödben elalszol.*

A *Két évtized* Benjámín László legfontosabbnak vallott kötetében, az 1955-ös *Egyetlen életben* jelent meg, a nagy visszhangot keltő *Köznapi dolgok ígézetével* együtt. Az utóbbit Déry Tibor így köszöntötte folyóiratbeli megjelenésekor: „Annak a reményünknek adhatok kifejezést, hogy az élet és a művészet egymáshoz való viszonya most visszakapja helyes arányait.”

Benjámín méltatója ekkor valóban élet és művészet helyes arányainak *visszaszerzéséről* beszélhetett: a költő már fiatalon, a háború előtt és alatt — munkásmozgalomban fölnőtt lírikusként — létrehozta azokat a tradícióit, melyeket fölfrissítve, s a maga mögött hagyot fél évtizednyi költészetét fölülbírálva, magasabb szinten megújulhatott.

1943-ból származik például ez a versrészlete a *Szegedi útból*: „Az első este. (...) kezében menyasszonyi csokorral / bandukolt mellettem csöndben, álmosan / feleségem, karján tömött szatyorrall.” Két évtizeddel szerelmük kezdete után is „tömött szatyrokkal” jeleníti meg feleségét a vers első sorában, s ez a véletlenszerű szóegyezés az életmű egészére kitékintő versolvasó szemében szinte az állandósult családi teherviselés jelképe lesz.

A családi élet ábrázolása mindenkor hű tükre, hogyan állnak Benjámín dolgai a külső világban. Menedéket ad a család a meghajszolt embernek, mint a felszabadulás előtt? Biztos kikötőt kínál-e, a költő egyéni „osztályrészét”, mint a háborús bújdoklás „charybdisei” közül hazatérve? Sokgyermekes házanépe vonzó mintául szolgál az embereknek, a „hajadon lányok, nőtlen férfiak”-nak? Példát mutathat-e az egész társadalomnak azzal, hogy a családon belül — mint írja a *Családi képeskönyvben* — „demokráciában élünk”? A *Két évtizedben* az önmagát eltévelyedettnak érző „politikai költő” a lelkiismeret kérdését teszi föl: érdemes volt meghozni érte az asszonyi áldozatokat, amikor „Sors, Hivatás, Költészet” értelme kétségessé vált?

A *Szegedi út* a háborús idők és a mélypontra jutott munkásmozgalom kínzó gondjai közepett is biztos fedezetként állította a küzdelmek hátterébe a „szerelmes, dolgos társam” méricskélés nélküli osztozását a sorsban, s erőtadó bizalmát a társadalmi harcokhoz. A vers ennek megfelelően szinte két részből áll: külön szól az egymásért jóban-rosszban helytálló szerelmesekről, s külön a mozgalomról.

Most, hogy Benjámín fölismerte: közösségi megbízatása egy hatalmi csoport elvárásaihoz igazodva vézsesen leszűkült —, majdhogynem ő is azt a kérdést teszi föl magának, hogy ahol zsarnokság van, ott vajon az ember akaratlanul maga is a zsarnokává lesz közvetlen környezetének? Büntudatosságában is tisztázza: az asszonyi, családanyai önfeláldozás magától értetődő és önkéntes, az ő megingott küldetés-tudata szempontjából épp ezért példamutatóan és megszégyenítően szép. (A feleség Benjámín számára korai versei szerint is erkölcsi példakép: „kedvesem irgalomra int

és türelemre oktat” — az osztályharcos indulat túláradásait az asszonyi jóság terelgeti vissza az emberiség medrébe.) A *Két évtized* olvasója tudomásul veszi, hogy a majdnem emberöltőnyi együttlétben kialakult helyzetben változtatni aligha lehet, mert az egyéni szabadságot erősen korlátozó, kényszerű családi és társadalmi munkamegosztás íratlan szabályai így diktálnak — de amit fiatalon a korszak előtt járva, költőként elkezdett, azt akkor is végig kell csinálnia, ha a kétely befurakodott hitébe. A válságot tudatosító vers a *Szegedi útnál* és a többi előzménnyel sokkal szorosabb szerkezeti és bölcséleti egységben ábrázolja a magán- és közéletet.

Benjámín az ötvenes évek közepétől a legritkábban sem szorít versbe tételeken megfogalmazható filozófiai általánosságokat. Mégis éppen ekkoriban, amikor az élet változatossága felé fordítja tekintetét, versei és a marxizmus alapigazságai között finom párhuzamok mutatkoznak. A *Köznapi dolgok igézetében* kifejezésre juttatta: annyi egyszálú politizálás után végre szeretné elmondani „megannyi búját-mézét / az életnek, mit kuporgat őt érzék” — és a szinte szóhasználatig megegyező gondolatot megtaláljuk Marx *Gazdasági-filozófiai kéziratában* az „öt érzék kiképeződéséről”, mely az ember társadalmiasultságának épp úgy fokmérője, mint a közvetlen politikai cselekvés. A *Két évtized* ahhoz a marxi gondolathoz áll közel (ugyanabból a forrásműből), hogy a férfi és a nő viszonya alapján meg lehet ítélni: az ember a legegényibb létezésében mennyire közösségi egyúttal. Más szóval: a női emancipáció mércéjén az egész társadalom emancipáltsága megmérhető.

A versben az akkori közgondolkodáshoz képest már azért van valami eretnecség, mert a jelent és a jövőt egyre vigasztalanabbnak mutatja. A feleség felől nézve: „be vagy kerítve végképp: egy férfi, négy gyerek, / ragadozó fogakkal faljuk fel életed”; saját maga felől: „Nem ittam életemnek fenéig még a rosszát, / sebek várnak, kudarcok, csonthajlító Canossák, / s az ördög tudja, még mik...”. Közvetve azt is feszegeti a vers: joga van-e a jelentős társadalmi megbízatású egyénnek önmagában kételkednie, elindítva ezzel a lavinát, mely óhatatlanul a „megbízókkal” szembeni kértelnyé növekszik?

Mielőtt kialakulna a látszat, hogy a vers hitetlen, kiábrándult és a küzdelmek elől meghátráló magatartást sugall, tisztázni szeretném: a *Két évtizedet* hívő, bizalommal teljes és a küzdelmes életet igenlő költeménynek tartom. Nem utolsósorban „eretnecsége” miatt.

Az eretnek szenvedélyesebb hívő minden dogmatikusnál és ortodoxnál, mert hitéről személyes élményei vannak. A személyes tapasztalaton alapuló meggyőződés pedig — annak ellenére, hogy szükségképpen a világ jól érzékelt változatosságához, s nem a sémához igazodik — nagyobb erejű, mint a hitelenség dialektikus ellentéte, a vakhit, mely fedezetnélküliségével és elriasztó példájával a hitelenség egyik fő kórokozójának tekinthető. Az eretnek látszólag a hitet támadja, a dogmatikus felől nézve renegátként; valójában fölismerete, hogy a vakhit a fölcserélhetőségig összefonódott a képmutatással — most már Benjámín saját, későbbi szavait használva: a „cinizmus” a „prédikátor”-sággal.

Itt nincs helyük azoknak az egyszerű hőtetteknek, melyekre a *Hajnali karének* utal: „Nagy mű születne, ha elmondanák / hős szíveteket, háborús anyák!” Természetesen nem a válságos percek, napok vagy hónapok alatti helytállás lebecsüléséről szólnak. A jól működő érzékenység azonban meghatározza, hogy a *valódi* mikor *igaz*. A *Hajnali karének* is igaz volt a maga idején: a háború után sokáig nem kellett ahhoz romantikusan látni a világot, hogy a Budapest ostromában önfeláldozó anyaként viselkedő asszonyokat „hősnek” nevezze a költő. A *Két évtizedben* sem történt úgynevezett hőstelenítés, csak másképpen szóltak az új idők dalai: a mindennapok terheit viselő asszonyt most már az élet hosszán tanúsított hétköznapi hőseként ábrázolja Benjámín. Ezért az asszonnak csupa olyan cselekedetéről beszél, amely életformaként állandósult.

*

Micsoda poétikai kulturáltság, arányérzék, zeneiség és főképp szerkeszteni tudás kellett ahhoz, hogy a vers ilyen egyszerűnek és természetesnek hasson! Bravúrosabb

és „rafináltabb” verset vajmi ritkán olvashatunk. Rafinált — a szó eredeti jelentésében: kifinomult, választékos. A második jelentéstől se féljünk. Ahogy Benjámín egyik értő kritikus, Almási Miklós írta, itt is „az egyszerűség csele” érvényesül.

Hogyan jelzi mindjárt az első sor a vershelyzetet: milyen alkalomból, kihez és hogyan beszél a költő? „Megtömött szatyraindallal szálltál vonatra tegnap” — ilyet aligha mondunk valakinek a valóságban, mert az illető tudhatja legjobban, mi történt vele a közeli múltban. Rövidesen megértjük, magános férfi beszél képzeletben a feleségéhez, aki talán nyaralásból utazott haza egy napra az otthoni teendőkért; a férfi elképzeli, mit csinálhat a távollevő. Szeretteinkre gondolunk így. Megérezzük azt is, hogy már akkor is hiányzik neki a felesége, ha csupán egyetlen napra kell nélkülöznie. S ez máris vallomás, szeretetről, összetartozásról.

A vers érzelemnyilvánítása az első sortól az utolsóig nem veszít érzelmi fűtöttségéből, hanem új és új impulzusokkal fokozódik. A költemény közepe felé felhangzó, asszonyokhoz szóló ódai vallomásnál is nagyobb hőfokra emelkedik a vers, amikor ismét a feleséget jeleníti meg. A „hánykolódó szívem jelenti jöttöd” a fiatal-ságból megőrzött, legtisztább indulati kapocs jelzése. De igazában a jól ismert mozdulatok szinte becézgető lepergetése képzeletben — ez az ékesszólástól és közvetlen érzelmkifejezéstől mentes, majdnem epikaian tárgyilagos leírás lesz a vallomás telje: „hajad rendezgeted, lesimítod a szoknyát, / élénkebb ívre húzod ajkad halvány pirossát”. Hasonlóan értékelhetjük a vers drámaibb rétegeiből nehezebben kiragandható részleteket: az egykori fiatal lány földidézett szépségének és a sokgyermekes családjára megviseltségének testi megjelentését. Ebből a szembeállításból láthatjuk legjobban a vers költői realizmusának erejét: azt bizonyítja, hogy nem az a szép, amit a költő megszépít — a dolgok szépsége emberi viszonylatainkban rejlik. A fájó csuklójú, lábú asszony ábrázolása legalább olyan „szép”, mint a könnyebb léptű, táncos, vonzó, húsz évvel fiatalabb lányé, mert a szépséget személyiségében, s nem csak testi jegyeiben őrzi.

A *Két évtized* egyetlen, férfihangra írott monológ. Gondolati költemény, a szó mindkét értelmében: „intellektuális” (az élettapasztalatokat általánosító) vers — és „elgondolt”, vagyis a költő által „magában mondott” szöveg; erről a befejező rész tanúskodik: „mindez eszembe ötlött”. Így sokkal többet eláruhathat érzelmeiből, mint-ha olyan vershelyzetet teremtett volna, melyben „közvetlenül” beszél a másikhoz.

A szerkezet voltaképp egy csonkítatlan miniatűr keretén belül viszi végig a húsz évnyi mélységből feltörő monológot. Ha egybeolvassuk az első hét és az utolsó hat sort, hibátlan, tizenhárom sornyi életképet kapunk a családjára egyetlen hétköznapijáról. „Keretes szerkezet” vagy „visszatérő szerkezet” néven tartjuk számon az effélet; a *Két évtized* keretjátéka annyiban tér el a leghíresebb változatok közül a Himnusz, a Szózat vagy a Családi kör szerkezetétől, hogy míg azokban az utolsó versszak kisebb vagy nagyobb eltéréssel az első versszak variánsa, itt a befejezés folytatja a vers elején elkezdett életképet, s annak hangulati zárásával („ültödben elalszol”) az egész gondolati drámát eszményien teljesíti ki ez a kép, mert fáradtságot, kiüttlanságot, ugyanakkor lelki megbékélést és szeretetet egyaránt kifejez.

Csupa rejtett megfeleltetés, párhuzam, drámai arányosság és ellentét feszül ebben a férfimonológban, mely ugyanúgy önarckép, ahogy az asszony portréja — és több, mint ezek összege, mert húsz éve kialakult kölcsönösségükben mutatkoznak mindketten. Kísérletképpen három oszlopba írhatnánk azokat a verssorokat, amelyek a férfiről, az asszonyról és amelyek — középre helyezve — szétbonthatatlan együttesükről szólnak. „Kéthegyű” nyilak jelezhetnék látványosan a szinte tükörképként egymásnak megfelelő személyiség- és sorsábrázolatokat.

Az aranymetszés, a szimmetria nem számtani kimértséggel és merevséggel valósul meg. Apróbb-nagyobb arányeltolódások mutatkoznak, hasonlóan, mint az emberi testben a kissé bal oldali állású szív, a jobb kezüket gyakrabban használók válla vagy az arc féltekéi. Ezért szerkezetében nem a kánonhoz igazodó klasszicizmus, hanem a realizmus hagyományaihoz áll közelebb a vers. Huszonhárom sor ábrázolja az asszonyt, húsz a férfit, és huszonhárom — például a „mégis hozzám szegődtél” módján

— mindkettőjüket. A költemény külső, írásbeli képe sem olyan szabályos, mint az egyenlő szakaszokra tagolódó versek. A prózából kölcsönözve a szót — de nem a prózában gondolkodva — a vers „bekezdésekre” osztódik, melyek csak hasonló, de nem azonos terjedelműek: a legrövidebb hat, a leghosszabb tíz sor. A tagolás nem formális, hanem logikai. A bekezdések közül az egyik határozottabb „szünetet” éreztet, a hatvanhat soros vers harminckettedik sora után, vagyis megközelítőleg a költemény szimmetriatengelyében; ezt a nagyobb lélegzetvételnél megállást három ponttal jelzi a költő.

A szimmetriatengelytől innen elhelyezkedő másfél sorban — „lelkedben élt olyan hit — / De jó is volna hinni magamban tizedannyit . . .” — fogalmazódik meg a vers egyik legfontosabb erkölcsi és — közvetve — politikai gondolata: a testi munkában felőrldő életű asszony zúgolódás nélkül, a családjáért hozott s ellenszolgáltatást nem váró áldozatok fontosságában percig sem kételkedve teszi a dolgát, a költő azonban „tizedannyit” sem hisz már tetteinek társadalmi hasznosságában, mint amennyire felesége hisz önmagában is, az ő költészetében is. Azt is elárulja viszont, hogy *szertne* ismét hinni magában — a vers tehát a kiábrándultságban is a hit fontosságát hirdeti. Az értelmiségiek, művészek időnként jelentkező fölöslegesség-tudata egyébként gyakran fogalmazódik meg a szellemi és a fizikai munka összehasonlításában — természetesen az utóbbi javára. (Elég, ha nemzeti líráinkból most csak Illyés híres versére, a *Nem menekülhetszre* gondolunk.)

A kétféle sors egymás ellentétes minőségeinek váltakozásából bontakozik ki. Az asszony mozgalmal cselekvéssorozatával kissé önironikusan eltúlozott férkipasszivitás áll szemben. Míg az asszony megjelenítését szolgáló igék élénkek — „szaladgálsz”, „vesződöl” stb. —, a határozók állandóságot éreztetnek — „távol egy éjjel, egy nap”; „ébred talál az éjjel, talpon a kora reggel” stb. —, a névszók pedig a végeérhetetlen munka tárgyait jelölik — „a teknő, a tűzhely, varrógép — s még mi minden!” —, addig a férfi passzívabb létformáját ilyen jelzők fejezik ki: „lélek kalandosa”; „örökön tépelődő”; megviselt idegzetű elődök nyugtalan ivadéka” — és így tovább.

Végeredményben úgy érezzük, mintha az asszonyról lényegesen többet beszélt volna a költő, mint önmagáról, pedig, mint a vers számszerű adataiból kiderült már, mindössze hárommal több sor szól feleségéről, mint önmagáról. Ez annál is érdekesebb, mert a korábbi versekben, ha feleségéről szólt, hol „kedvesem”-nek, hol „drága asszony”-nak, hol „szerelmes, dolgos társam”-nak szólította; itt a vallomás és bűntudatos őszinteség legfelső fokán sehogy sem nevezi meg; kizárólag cselekvéseinek, döntéseinek végig gondolása által s testi valójában idézi föl alakját, fiatalságában és az évektől törődötten. Korántsem dicsérő jelzők, behízelgő megszólítások vagy hasonlók miatt érezzük úgy, hogy a vers elsősorban az asszonyról szól. Főleg azért, mert az összehasonlítás kettőjük között mindig az asszonynak kedvez, mert amaz mindig *ad*, emez mindig csak *elfogad*. Ahogy a vers egyik legszebb sorában mondja: „Atdál oly egyszerűen, mint fényt az égitestek”. S ebben kimondatlanul az is benne foglaltatik: jó a másikkal együtt élni két évtizede — miként az a vallomás is benne lapang a költeményben, hogy egyetlen napnyi távollétében már hiányzik a másik. Még egy csipetnyi elkényeztetett önzés is el van hintve ebben a felszólításban: „segíts meg egyszer azzal, hogy magadon segítesz!” A férfi még azt a gondot is átruházná a feleségére, hogyan segítsen önmagán. Hiszen minden teher amannak vállára nehezedik a család életében, s a megszokás nagy hatalom. De ez a fajta önzés egyúttal függőséget, ráutaltságot jelez.

Ez a politikai és hivatásbeli válságot kiéneklő költemény úgy vetíti rá a költő lelkiismeret-furdalását a házastársi kapcsolatra, hogy a vers akkor is a magyar líra egyik legszebb szerelmi költeménye maradhat, ha politikai vonatkozásai rég feledésbe merültek. (Vajon a jövő században hányan tudják majd, mit jelentettek az ötvenes évek első felében, a kötelező „önbírálatok” idején a „csonthajlító Canosák”?) A hála, az asszonyok ódai ünneplése és a bűntudat megvallása, a szép fiatal-ságra emlékező sorok mellett még sok finomság avatja szerelmi költeménnyé a *Két évtizedet*. Olyan apróságok például, mint az asszony nőiességének ilyen pontos személyiségismeretről árulkodó érzékeltetése: „tudtál bármely keservben álarcot venni,

vígat — / voltál hozzám igaz, ha kellett: színleléssel, / nyugtató szép szavakkal, szerelmes öleléssel". Micsoda vallomás az is, hogy egy nagy sikerű költő tüntetően hátat fordítva hivatásának, a „bújnák egy zugba véled” szinte kamaszosan romantikus képzelődésének adja át önmagát! Meg ahogy az „abroncs”-hasonlatban személyiségösszetartónak nevezi a feleségét!

Igaza van Kiss Ferencnek: a *Két évtized Szabó Lőrinc Semmiért egészenjének* (és házasságverseinek, pl. *Rossz férj panasza, Házasság*) „szocialista ellenpéldája”-ként is felfogható. De ezt én úgy fogom fel, hogy míg Szabó Lőrinc az önzést, a férfiszarnokságot apologetikusan mondja ki megrendítő költői őszinteséggel, addig Benjámín egy lényegesen gazdagabb érzelmi fedezetű férfi—nő kapcsolatot tár föl előttünk, s versének az a különleges kockázata, hogy úgy meri kimondani kettőjük sorsának aránytalanságait, szinte igazságtalanságait, hogy közben bevallja: változtatásra nincs lehetőség. S ha Szabó Lőrinc verse azért nem nevezhető cinikusnak, mert maga a beszélő is szenved bevaltott és változhatatlannak hirdetett zsarnokságától —, akkor Benjámíné azért, mert minden szavából szeretet és szerelem szól. És ezzel meg is cáfolja szavait, mert aki szeretni tud, az nemcsak kapni, elfogadni, hanem adni is tud: már azzal ad, hogy szeret.

A férfimonoológ tépelődő kérdései, fohászokdó felkiáltásai, képzeletbeli felszólításai valósággal egy gondolati monodráma szenvedélyes hullámzásaként váltogatják egymást, de ezek a bekezdésről bekezdésre új impulzusokban felbukkanó érzelmek mégsem csaponganak rapszodikus szeszéllyel: a vers biztos mederben hömpölyög, végeredményben harmonikus összhatást keltve. A konfliktus kizárólag a költő tudatában zajlik le, az élet — hétköznapi tragikumaival — zökkenőmentesen halad tovább emberöltön keresztül kitaposott útján.

Fontos szerepe van ebben a verselésnek. A ritmus „képlete” megegyezik Radnóti *Erőltetett menetével*, melyben a tizennégy vagy tizenhárom szótagos, jambizált alexandrin — a sorok közepén, a hetedik szótagnál beékelt s a lejtést lelassító szünetekkel — tartást és méltóságot ad a rogyadozó léptű raboknak. A *Két évtized* hasonlóan ünnepélyes, lassú hanglejtése művészien ellenpontozza a versben ábrázolt aszszony hajzás életempóját, a férfi lelkiismereti zaklatottságát, önvádait és nem utolsósorban önkéntelenül feltáruló gyöngeségeit.

A „köznapi dolgok”-ból itt inkább az élet „búját” mondja el, mint a „mézét” — nem „holdfény, madárfütty”, hanem „kenyérharc, becsület” uralkodik benne. „Mind den élet: szolgálat. Ez becses még” — a *Köznapi dolgok igézetének* ezt az igazságát ragadja meg a *Két évtized* is. És hű is marad a költői szolgálat kötelmeihez, mert a vers hősnőjének példáján eltöprengve végül ráébred: „nem bírok szökni mégsem”; „Valamit kezdtem ifjan: hát lássuk, mire végzem!” És „Nekem e sors fonákja, a rossz is — mint a mágnes”.

A *Két évtized* a szerkezeti fölépítéstől a frissen és biztosan csengő rímekig a dialektikus összefüggések rendkívül gazdag rendszere; példamutatóan tudatos műalkotás. Költőisége főleg a vers egészében szemlélhető, mert részleteit ennek rendelte alá a szerző. Simon István jegyezte föl Benjámínról: „... sajátossá, egyénivé épp az teszi egész stílusát, hogy a mondanivalójához alkalmazkodik a forma is, a nyelv is, s egyáltalán mindaz, amit a vers habitusának mondhatnánk”. Ezen belül is, micsoda érzékletes és jelképi erejű képei, metaforái vannak! Ám a hordót összetartó tüzes abroncsok képsora, a két évtized becsapódott két kapuszárnya, az égitesthasonlat hangsúlyozott egyszerűsége, a rosszával is mágnesként vonzó költősors belső kényszer kifejező megjelenítése, vagy a mondatszerkezet finom archaizmusa — mind mind hivalkodástól mentesen szolgálja az egyenletes és mély lélegzetvétélű, valóban férfihangra írott költemény célját: hogy összetetten, sokrétűen, mégis egyszerűen szóljon az élet legbonyolultabb dolgairól. S a költészetben alighanem a végső egyszerűség, az „eszköztelenség” igényli legjobban az eszközök észrevétlenül működő sokaságát.